

v tem inventarju pa ni väteta vrednost Adamiteve spevoigre. Besedila k tej spevoigri. dr. E. Bretlove brošure: „Kako si ohranimo zdrave in trdne zoba“ in pa terjatev Peerz-Krulčeve brošure: Pri našem cesarju: dolg dveh učiteljskih društev (279-28 K in ročna blagajna (400 K).

S tem sem s svojim, kolikor mogoče natančnim poročilom, pri kraju. Ni dolgo temu, ko sem si želel, da bi narastlo premoženje našega društva na 50.000 K; danes si pa želim, da bi skoraj dosegli 100.000 K; to se bo pa zgodilo že v dveh, treh letih še, nam bo pomagal Bog, učiteljstvo in pa naši dobrotniki. (Odobranje.)

Volitve.

V odbor so bili izvoljeni: Jakob Furlan, predsednik; Luka Jelenc, podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; Engelbert Gangl, Andrej Bapè, Julij Slapšak, Ign. Križman in Ign. Šijanec, odborniki. Za revizorje so bili izvoljeni tovariši I. Bernot, V. Šarčar in Al. Kečelj.

Takoj potem je zborovalo „Deželno slovensko učiteljsko društvo“. Poročilo prihodnjic.

Naročajte in širite naš list!

Germanska prenapetost.

Dne 20. decembra 1903 je priredila ptujska čitalnica s sodelovanjem učiteljstva gasbeni večer. Vstopnina se je porabila za nakup učnih pripomočkov šolski mladini okoliške šole v Ptuj. Čisto naravno torej je, da sta prišla na ta koncert tudi ptujski c. kr. okrajni glavar in c. kr. okrajni šolski nadzornik. Ako bi ne prišla, bi tudi ne bilo lepo od njiju, ker se je priredil koncert, kakor rečeno v šolske namene in torej ni bila nikaka strankarska prireditel. Neki germanski prenapetost pa se sedaj v „Marburger Zeitung“ na nesramen način zaganja v c. kr. okrajnega glavarja in v c. kr. šolskega nadzornika, ker sta se udeležila tega koncerta. Podlo denuncira, da je bil ta koncert ruska (!) prireditev, kjer se je baje delala srbska (!) propaganda ter stavlja dopisun ogorčeno vprašanje, kako se moreta c. kr. moža udeležiti take prireditve in še celo sedaj, ko grozi vojna med Srbijo in Avstrijo zaradi aneksije Bosne in Hercegovine. Da, da „deutsche Ehrenhaftigkeit“ je zopet dokazala: „Der größte Schuft im ganzen Land...“ Ali pozna dotični dopisun „Marburgerce“ ta pogovor?!

Iz tako nedolžne brezstrankarske glasbene prireditve pa hočejo napraviti veleizdajsko afero. Vzrok dopisu je pač edino le zavist, ker Nemci v Ptuj ne morejo prirediti kaj takega. Njih zabava je le razbijanje šip na slovenskih hišah in pivanje Slovencev. Kdo pa naj gre v družbo razgrajanje? Pošten in omikan človek ne, temveč ta gre tja, kjer mu nudijo plemenite zabave in posebno še ako je prirejena v dobrodelen namen.

Koncert je res imenitno uspel, kaj takega še v Ptuj ni bilo. Občudovali smo g. o. Alojzija Sedivija, ki je izvrsten violinist, in gospi učiteljici A. Milinski in A. Schreinerjevo, ki sta izborni igrali na klavirju. Tovariš učitelj Vabič pa je spretno spremljal na čelu. G. dr. Bela Stuhec, znan baritonist, nas je pa naravnost očaral s svojim krasnim petjem. „Predsmrtnica“ in Gregorčičeva divno lepa „Pogled v nedolžno oko“ — to so bile tiste strašne veleizdajске pesmi. — Obisk je bil dober, ne le iz Ptuja in okolice, še celo iz Celja in Maribora je prišla odlična gospoda. Vrlim prirediteljem, ki so nam priredili tako izreden duševni užitek srčna hvala in ne dajte se plašiti po podlih denunciantih, temveč le kmalu priredite zopet kaj. Dopisunu „Marburgerce“ pa kličemo v spomin „echt deutsche Worte“: Wie der Schuft selbst ist, so denkt er von anderen!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Vnanjim članom „Vdovskega učiteljskega društva“ sem poslal te dni položnice, v svrhu plačevanja letnine pro 1909. — Prosim, da se oddajo te položnice v prvih treh

mesecih tekočega leta 1909 — ali vsaj do 1. maja istega leta, ker bi se na pozneje došla plačila ne moglo ozirati v led § 10. društvenih pravil.

Tudi prosim vse gg. člane, naj mi pošljajo letnino celo in ne v obrokih, ker moram v slednjem slučaju plačati večkratno dostavino in tolikratni kolek, kolikor obrokov si kdo naredi.

Davkarija gleda le na zaporedne številke in prav nič na znesek vplačila, namenjenega za letnino. Vsak si lahko sam hrani mesečno one krone, ki so namenjene za letnino. Kadar jih ima skupaj, pa naj jih odda na pošto. Toliko v blagohotno uvaževanje na korist društva. Blagajnik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima svoj glavni zbor v sredo dne 6. januarja 1909, ob 10. uri predpoldne v tamonjski deški ljudski šoli po običajnem vzporedju.

K obilni udeležbi vabi vljudno

Armin Gradisnik, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj. Ker je več tovarišev izrazilo željo, da bi ne zborovali na praznik, ne bo zborovanja na dan Sv. treh kraljev, temveč v četrtek dne 14. januarja 1909. Ker bo zborovanje izredno važno, udeležite se ga, tovariši in tovarišice iz ptujskega okraja polnoštevno. Dnevni red se naznači v listih in pismeno vsem šolam ptujskega okraja.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v sredo dne 6. januarja 1909, ob pol 11. uri dopoldne v slov. šoli v Konjicah. Med drugim sta na vzporedju predavanji g. okr. šol. nadz. o spisanju tabele V, o zbirki normalij z indeksom, o obravnavi šolskih zamud, o novi šolski matici itd., ter tov. Šela — Zreče opouku v prosti naravi.

Na polnoštevno udeležbo vljudno vabi

Jurko, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevnjski okraj ima svoj občni zbor dne 6. januarja 1909. l. v šoli na Vidmu (ne v Brezicah, kakor je bilo prvotno določeno). Zborovanje se prične ob 10. uri dopoldne ter se vrši po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Društvene zadeve in razni nasveti. 3. Poročilo predsednika o društvenem delovanju lanskega leta. 4. Poročilo blagajničarke o stanju društvene blagajne in pregled računa za leto 1908. 5. Volitev novega odbora za prihodnje triletno dobo. 6. Predavanje tov. Peska — „Naše delo“.

Cenjeni društveniki in cenjene družtevnice se nujno vabijo, da se zborovanja zanesljivo udeležijo. Kdor še ni pristopil k društvu, naj ne odlašajo to čim preje storiti.

Odbor.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj priredi 7. januarja 1909 poučni izlet v Podgoro pri Gorici, kjer si člani ogledajo papirnico. Zbirališče tukajšnja šola točno ob pol 10. Odbor.

Politiški pregled.

K situaciji v Bolgariji.*) Bilo je lansko zimo, ko so se pripravljali v Sofiji, da otvoro svoje prvo gledališče. Dotlej so igrali v prostorih Slavjanske Besede, poleti pa na vrtu Hotela Luxemburg razne potujoče operne družbe.

Na krmilu so bili tedaj Stambulovci, t. j. ona stranka, ki se je zbirala okolo Stambulova, največjega nasprotnika Rusije. Izgubila je tekmo časa vse simpatije med ljudstvom, postala je skrajno reakcionarna in vzdrževala se je le z umetnimi pripomočki na površju.

Protežiral jo je zlasti knez, ki je šel med njenimi člani svoje najintimnejše prijatelje in politične zaveznike; saj so ga poklicali ravno Stambulovci v deželo, ko se je odpovedal battenberški Aleksander knežjemu prestolu (1886).

Hude nasprotnike so imeli posebno med novo nastopajočo bolgarsko inteligenco in njeno avantgardo na sofijskih akademskih tleh. Ker pa je bil knez v tako ozki zvezi s Stambulovci in je kazal pri raznih prilikah očitno antipatijo napram vsem drugim strankam, je popolnoma naravno, da se je obrnila ost opozicije tudi napram knezu.

K temu napetemu razmerju so pripomogle kaj jako še razne anekdote, najsi resnične ali izmišljene, ki so se razširjale med sofičani in po njih v drugih krajih dežele. Vsakokrat, kadar so odšli bolgarske deputacije je baje zaklical Ferdinand svojemu služabniku: „Odpril okna, Bolgari so bili tu!“

Položaj je postal jako pereč že na jesen 1906. Demonstracije večjega ali manjšega obsega so bile na dnevnem redu. Uprizarjali so jih izveščine akademiki. Vlada je pričela kmalu sumničati razne vseučiliške profesorje, da podpihujejo to gibanje s svojimi priličnimi opazkami tekom predavanj. Dokazati jim vedar ničesar ni mogla.

Ker jim na ta način ni mogla do živga, se je hotela maščevati nad njimi na drug način. Ali kakor se je pokazalo, je bilo sredstvo slabo izbrano.

*) Po možnosti bomo v tem oddelku priobčevali tudi daljše informativne članke, upajoč, da s tem ostražemo čitateljem. Ured.

Za prvo predstavo v novem gledališču je napisal Vazov serijo slik iz bolgarskega narodnega življenja pod imenom „Prolog“. Ta predstava se je imela vršiti na slovesen način kot otvoritvena slavnost, za katero so bile izdane vstopnice na ime in brezplačno.

Vlada je izbrala imena povablencev in pri tem je izpustila vse one vseučiliške profesorje, ki jih je sumničala skrivnostnih zvez z akademiki. Vseučiliški mladini je izdala istotako le šestdeset, skrbno odbranih vstopnic.

Dne 3. januarja 1907 po julijanskem koledarju ob dveh popoldne so bile karte razdeljene Akademiki so tri hitro izpregledali in vrnil svoje vstopnice takoj in korporativno. Ob devetih zvečer naj bi se pričela predstava.

Sofijsko gledališče stoji ob Vojniški ulici nasproti Mestnemu vrtu. Ta park so za edli akademiki in podobna mladina. Pripravljena je bila demonstracija tako hitro in tako dobro, da je presenetila vse.

Komaj se pripelje knez, ga pozdravijo akademiki z urnobesnimi žvižgi. Iz tisoč in več grl je prodiral ostri glas: piskanje, klici, vpitje.

Stambulovec Šišmanov, naučni minister, je demisioniral takoj. Tri dni potem je zaprl njegov namestnik univerzo za dobo šestih mesecev, profesorji so bili odpušteni. Kavalerija je vzdrževala red v mestu.

Vlada je iskala novih učnih oseb. Nihče ni hotel sprejeti ponujenih mest. Profesuro je ponujala celo nekaterim Slovincem! Naposled se ji je vendar posrečilo, pridobiti par neznanstvenih imen. Ali delala je račun brez krčmarja: ko je po preteku pol leta zopet otvorila zavod, se je vpisalo samo troje oseb v tekoči semester.

Pretekli so meseci, naposled si Stambulovci niso mogli drugače pomagati, kakor da kapitulirajo. Poklicali so stare profesorje nazaj in z njimi so se vrnil i akademiki.

Ti dogodki so dajali opoziciji mnogo poguma. Zlasti veselega upa so pričakovali bližajočih se sabornih volitev demokratije, ki so delali poleg stambulovske majoritete drugi del vladne večine. Toda knez jih ni maral in je vsepovsod vpošteval samo svoje stambulovske intime.

Dne 25. majnika 1908 (jul. kol.) so se vršile volitve v novi sabor. Stambulovci so propadli na celi črti do zadnjega moža.

Stranka, ki je odločevala več kot deset let državno usodo, stranka, ki je tvorila še par mesecev prej majoriteto v saboru, je iginila iz nove zbornice.

Ravno tako pa so izginili zastopniki najradikalnejih struj: radikalni demokrati ali kratko radikali imenovani in oba voditelja socialnih demokratov. Na novo je stopila zato stranka agrarcev ali, kakor jo imenujejo Bolgari, „zemledelška partija“, ki si je priborila takoj v prvem naskoku časten uspeh.

Današnji sabor kaže sledečo strukturo: izmed 203 poslancev je 172 demokratov, 23 zemledelcev, 4 Radoslavstov, 2 narodnjaca, 1 Stambulovec in 1 Cankovist.

Knez se je moral torej sprijazniti s tem novim položajem tembolj, ker so se pokazali na obzorju docela novi momenti: komaj je padel v Carigradu stari režim in so dobili Turki zopet svojo ustavo, so se raznesle vesti o nameravani aneksiji Avstro-Ogrske. Treba je bilo torej kovati železo, dokler je bilo vroče.

Dne 22. septembra 1908 (jul. kol.) je dal povabiti knez nove ministre v staro bolgarsko prestolico Trnovo, ki ji je dal sedizati v trinajstem stoletju papež Inocencij III. in ki je bila vesčas, kar so bili Turki v deželi (1393—1877) glavno mesto Bolgarije in je še danes sedež patrijarha in središče bolgarske trgovine.

V tem staroslavnem mestu je izvršil knez Ferdinand iz nemške knežje roduvine Koburgov. nekdanji nemški huzarski nadporočnik in sodrobnik Viljama II., svoj davno negovani načrt: dal se je oklicati carjem Bolgarov — torej tudi onih, ki žive v Makedoniji in drugih turških provincah! Obenem je oklical Bolgarijo kot samostojno državo, združil je severni del z južnim. Vzhodno Rumelijo nazvanim. Obe državni polovici sta bili nominalno pod sultanovim suverenstvom, južna Bolgarija je morala plačevati vsako leto v Carigrad celo svoj tribut.

Iz sultanovega vazala, valija, je postal preko noči car Bolgarov.

Turčija je bila trenutno oslabiljena. Prememba novega režima, ki je zahtevala največjo pozornost in energijo na znotraj, jo je zavirala na vsaki zunanji akciji. Turške čete so bile po veliki večini v maloazijskih garnizijah. K vsemu temu se je pridružil še Aehrenthalov korak.

Odločiti torej ni moglo orožje — vsaj v tem trenutku ne. Turčija je torej zahtevala denarno odškodnino.

Na Turškem, kakor na Jutrovem sploh, je zlato v javnem kakor v zasebnem življenju najvažnejši faktor in česar ne zmore niti najhujša armada, to premore zlato. Ko je zadnji čas Avstrija samo namignila, da je pripravljena eventualno odpreti za Bosno in Hercegovino svojo blagajno za primerno vsoto, je zavel v Carigradu takoj drug veter. Nevarnost je le, da ne ponudi kdo več.

Turčija je zahtevala od Bolgarske, da ji izplača več sto milijonov kot odškodnino za izgubljeni tribut kakor za priznanje suverenosti obeh, sedaj združenih delov bolgarskih.

Ali bolgarski državni dolg je znašal leta 1907 blizu 350 milijonov frankov in državni proračun bilansirale letos z okolo 130 milijonov frankov v izdatkih in ravno toliko v dohodkih. Torej vsekakor skromne vsote v primeri z odškodnino, ki jo zahteva Turčija: pet, šest sto milijonov.

Razen danes popolnoma brezvplivnih Stambulovcev se nobena izmed mnogoterih bolgarskih strank ne ogreva za novi carski naslov. Ironično govore o njem celo glavni voditelji demokratov, vladajoča stranka.

Ali Ferdinand je združil kaj previdno svoj osebni interes z interesom Bolgarov: iz oklica neodvisnosti Bolgarske in svojega novega naslova je napravil en fakt. Pri tem ne smemo pozabiti, da je carigradskim krogom gotovo manj na potu ta naslov kakor pa dejstvo, da izgube sedaj celo rumeljski vsakoletni tribut.

To vedo tudi Bolgari. Za Ferdinanda, o katerem govore vedno kot tujcu, dasi se je pričel bolgarskemu jeziku izvrstno in je dal vzgojiti svojega sina in prestolonaslednika Borisa (roj. 1894) v slovanskem smislu — ruski car mu je bil celo krstni oter — za Ferdinanda torej bi ne šla nobena stranka v ogenj.

Bolgari vedo dobro, da bo treba odškodnino na vsak način šteti. Vsaka vojna bi nakopala deželi mnogo gospodarskih žrtve; poleg tega je izid čimdalje bolj dvomljiv, kakaj Turčija je pripeljala medtem vse polno vojaštva iz Male Azije. Močni polki stoje danes ob bolgarski meji.

To vprašanje okupira vse kroge. Koliko bomo šteli, to je ona rdeča nit, ki se vije že tedne in tedne v vseh bolgarskih žurnalih, v vsi bolgarski publiki in je jedro vseh kavar-niških disputov. Malokje igra namreč kavar-niško življenje tako veliko vlogo kakor ravno v Sofiji. In Sofija: to je Pariz in Pariz je — Francija.

Vprašanje evropske konference visi še vedno v zraku. Minilo bo gotovo še več mesecev, preden se snidejo deputati onih držav, ki so zborovale na kongresu v Berlinu 1878, da revidirajo ta traktat novim razmeram primerno. Bolgarska vlada ve, da na tej konferenci nima nobenega sedeža, zato želi priti s sosednjo Turčijo še pred sestankom te, dostoj še vedno namišljene konference, do pozitivnega zaključka.

Pri tem pa ima tudi bolgarska javnost svojo besedo. O vsoti, ki jo ponuja vlada Carigradu, ne prodre doslej še noben glas v javnost. Ali zato naglašajo tem močnejše publika, da je višek, ki ga je voljna odstopiti Turčiji, vsota 120 milijonov, in sicer v vsem.

Malo pred trnovskim aktom je zasedla namreč bolgarska vlada železniško traso v južni Bolgariji, ki je bila po pogodbi last orjentalске železniške družbe. Tej družbi bi izplačala Bolgarija 40 in Turčija kot neposredno odškodnino 80 milijonov.

Dokler ta zadeva ne bo rešena, toliko časa ostane vprašanje bolgarske suverenosti in carskega naslova tudi ostali Evropi kot „nereseno“. Zapadne države namreč nikakor nečejo priznati bolgarskih faktov — vsaj formalno ne, dokler se ne izreče za njiju Turčija. Tako je naravno, da stoji ta zadeva danes v ospredju vsega bolgarskega zanimanja.

T. Koalicijsko ali uradniško ministristvo. Sredi meseca januarja začne ministrijski predsednik zopet s pogajanjmi za sestavo koalicijskega ministristva. Ako se to ne posreči, pridemo do uradniškega ministristva za daljšo dobo.

* Parlament bo moral rešiti v prihodnjem zasedanju najprvo socialno zavarovanje, podpravljenje železnic, aneksijsko predlogo in morda tudi reformo poslovnika. Aneksijsko predlogo bo treba dognati še pred sklicanjem konference.

* Vojaške zahteve Madjarov. Z Dunaja poročajo: Govori se, da je vojni minister Schönaich na zadnji avdienci pri cesarju pojasnjeval vojaške zahteve Madjarov. O vsebini teh pojasnil ni bilo izdano nikako oficialno poročilo, vendar zagotavljajo krogi iz bližnje ogrske vlade, da je vojni minister Schönaich ukrenil svoj dogovor z ogrsko vlado na podlagi najvišjega pooblastila in sporazumno s krono.

* Za madjarsko liturgijo. V Mako so tamonjki pripadniki grško-katoličke veroizpovedi imeli shod, na katerem je bila sprejeta resolucija, ki se jo odposlje papežu. V resoluciji zahtevajo omenjeni verniki dovoljenje za madjarsko liturgijo, namesto sedanje slovan-ske liturgije.

* Črna gora. „Zeit“ poroča iz Bima, da je črnogorska vlada izročila diplomatskim zastopnikom Rusije, Anglije, Francije in Italije novo spomenico. Spomenica pravi, da bo Črna gora v slučaju, ako bosta Bosna in Hercegovina definitivno anektirani Avstro-Ogrski, zahtevala razveljavljenje člena 29. berliske pogodbe in da takoj zasede Spuz.

Naročajte in širite naš list!

Vestnik.

Učiteljski shod se je vršil v Ljubljani dne 38. pret. mes. v veliki dvorani „Mestnega doma“, ki je bila polna občinstva. Računati smemo na 800 udeležencev. Niso prišli samo